ISNN 3030-3907

2026/3
VOLUME 5

DEVELOPMENT OF SCIENCE

ILMIY JURNAL

Development of science

Ilmiy jurnal

2026/3 VOLUME 5

ISSN 3030 -3907

Ilmiy jurnal OAK rayosatining 2024 yil 27 sentabrdagi 361-son qaroriga asosan 02.00.00 kimyo fanlari hamda 2025 yil 12 fevral 367- son qaroriga asosan 05.00.00 texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc) ilmiy darajasiga talabgorlarning dissertatsiya ishlari yuzasidan dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalarini chop etish tavsiya etilgan milliy ilmiy nashrlar ro'yxatiga kiritilgan.

BOSH MUHARRIR:
Temirov Alisher Hoshim o‘g‘li – texnika fanlari falsafa doktori (PhD),Dotsent.
TAHRIRIYAT KENGASH RAISI:
Fozilov Sadriddin Fayzullayevich – texnika fanlari doktori, professor
TAHRIRIYAT KENGASH A’ZOLARI

TEXNIKA FANLARI/ TECHNICAL SCIENCES/ ТЕХНИЧЕСКИЕ НАУКИ

Bozorov G‘ayrat Rashidovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Abdurahmonov Olim Rustamovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Adizov Bobur Zamirovich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Umumiy va noorganik kimyo instituti, professor
Hayitov Ruslan Rustamjonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Jumayev Qayum Karimovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Berdiyev Dorob Murodovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor
Maxmudov Rafiq Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Tilloyev Lochin Ismatilloyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Raxmonov Qahramon Sanakulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Barakayev Nusratullo Rajabovich
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti, professor.
Jo‘rayev Xayrullo Fayziyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Panoyev Erali Rajabboyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Ataullayev Sherzod Nabiullyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Malik Negmurodovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Axmedova Ozoda Bahronovna
Islom Karimov nomidagi Toshkent Davlat Texnika Universiteti.
Safarov Bahri Jumayevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Xaydarov Axtam Amonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Safarov Jasur Alijon o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Асадова Раъно Дилмуратовна
Тошкент Давлат техника университети доценти

KIMYO FANLARI/ CHEMICAL SCIENCES/ ХИМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Axmedov Voxid Nizomovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Umarov Baqo Bafoyevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Kodirov Abduaxad Abduraximovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Qurbonov Mingniqul Jumagulovich
Qarshi davlat Universiteti, dotsent
Turemuratov Sharibay Naurizbaevich
O‘zbekiston Respublikasi Fanlar akademiyasi Qoraqalpog‘iston bo‘limi Bosh ilmiy kotibi, professor
Tursunov Kaxor Shonazarovich
Qarshi davlat Universiteti, professor
Do‘stov Hamro
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor
Panoyev Nodir Shavkatovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Olimov Bobur Bahodir o‘g‘li
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Kasimov Sherzod Abduazimovich
Termiz Davlat Universiteti, professor.
Aliqulov Rustam Valiyevich
Termiz Davlat Universiteti, professor
Tropov Xamza Tursunovich
Samarqand Davlat Universiteti, professor

IQTISODIYOT FANLARI/ ECONOMICS/ ЭКОНОМИЧЕСКИЕ НАУКИ

Nizamov Aslitdin Badreddinovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Boboyev Akmal Choriyevich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Ergashxojayeva Shaxnoza Djasurovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Saidaxmedova Nodira Ilxomovna
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, professor
Muxsinov Bekzod Toxirovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shakarov Qulmat Ashirovich
Renessans ta'lim universiteti,dotsent.
Jumaeva Zulfiya Qayumovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Norova Salomat Yusupovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Avezova Shaxnoza Maxmudjonovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Jalilov Jamshid G‘anijonovich
Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, dotsent
Xasanova Gulruh Djumanazarovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.

PEDAGOGIKA FANLARI/ PEDAGOGICAL SCIENCES / ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ НАУКИ

Siddiqova Sadoqat G‘afforovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Zoyirov Erkin Xalilovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, DSc, professor
Gaffarov Feruz Hasanovich
Puchon Universiteti, *professor*
Ruziyev Davron Yuldashevich
Buxoro Davlat Universiteti, professor
Muradova Firuza Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Yunusova Gulandon Samiyevna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
To‘xtayeva Zebo Sharifovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, professor.
Navro‘zova Gulchixra Nigmatovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Uzoqova Laylo Polvonovna
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.
To‘raqulova Marjona Qiyom qizi
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Muradova Zarina Rashidovna
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Murodov Sanjar Aslonovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent.
Shodiyev Jahongir Jo‘raqulovich
Buxoro Davlat Texnika Universiteti, dotsent
Gaffarov Laziz Hasanovich
Buxoro muhandislik – texnologiya instituti, dotsent.

Tahririyat a’zolarning to‘liq ro‘yxati jurnalning www.devos.uz saytida keltirilgan.

Tahririyat hay’ati a’zolarining tarkibini o‘zgartirish hamda qo‘shimcha kiritish yoki tahririyat a’zoligidan chiqarish bosh muharrir tomonidan amalga oshiriladi.

ISSN 3030-3907

Development of science ilmiy jurnali 2024 yil 15 aprel kuni №256445 sonli guvohnoma bilan Davlat ro‘yxatidan o‘tgan.

To‘plam elektron ko‘rinishda (pdf formatida) mualliflarga taqdim etiladi. To‘plamga kiritiladigan maqolalarning mazmuni, ulardagi statistik ma’lumotlar va me’yoriy hujjatlarning to‘g‘riligiga hamda har qanday fikr - mulohazalarga mualliflarning o‘zlari mas’ul hisoblanadilar. Talablarga javob bermaydigan maqolalar to‘plamga kiritilmaydi. Tashkiliy qo‘mita maqola matnini qisqartirish, qisman tuzatish kiritish, seksiyalarga joylashtirish huquqiga ega.

ISSN 3030-3907

NEVROLOGIK TERMINLARNING STRUKTUR-SEMANTIK XUSUSIYATLARI

Normurodova Sohiba Mallaevna
Samarqand davlat tibbiyot university Tillar kafedrasi stajyor-assistenti
Abdurayimov Azizbek Qahramon o‘g‘li
Samarqand davlat tibbiyot university Davolash fakulteti, 1-bosqich 132 guruh talabasi
Nuriddinov Azizbek Muxiddin o‘g‘li
Samarqand davlat tibbiyot university Davolash fakulteti, 1-bosqich 132 guruh talabasi

Annotatsiya. Nevrologik terminologiya tibbiyot fanining muhim tarkibiy qismi bo‘lib, u markaziy va periferik asab tizimi bilan bog‘liq tushunchalarni ifodalashda xizmat qiladi. Ushbu maqolada nevrologik terminlarning struktur-semantik xususiyatlari, ularning morfologik tuzilishi hamda klinik amaliyotdagi ahamiyati tahlil qilinadi. Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatadiki, nevrologik terminlar asosan lotin va yunon tiliga mansub prefiks, ildiz va suffikslar asosida shakllanib, ularning ma’nosi termin tarkibiy qismlarining kombinatsiyasi orqali aniqlanadi. Struktur va semantik tahlil terminlarni to‘g‘ri tushunish va qo‘llashda muhim ahamiyatga ega.

Kalit so‘zlar: nevrologik terminlar, struktur tahlil, semantika, prefiks, suffiks, tibbiy terminologiya, asab tizimi.

Аннотация. Неврологическая терминология является важной составной частью медицинской науки и служит для обозначения понятий, связанных с центральной и периферической нервной системой. В данной статье анализируются структурно-семантические особенности неврологических терминов, их морфологическое строение, а также значение в клинической практике. Результаты исследования показали, что неврологические термины в основном формируются на основе латинских и греческих префиксов, корней и суффиксов, а их значение определяется комбинацией структурных элементов. Структурный и семантический анализ играет важную роль в правильном понимании и использовании терминов.

Ключевые слова: неврологические термины, структурный анализ, семантика, префикс, суффикс, медицинская терминология, нервная система.

Abstract. Neurological terminology is an essential component of medical science and serves to describe concepts related to the central and peripheral nervous systems. This article analyzes the structural and semantic features of neurological terms, their morphological structure, and their significance in clinical practice. The results of the study show that neurological terms are mainly formed based on Latin and Greek prefixes, roots, and suffixes, and their meanings are determined by the

ISSN 3030-3907

combination of structural components. Structural and semantic analysis plays an important role in the correct understanding and application of terms.

Keywords: neurological terms, structural analysis, semantics, prefix, suffix, medical terminology, nervous system.

KIRISH.

Tibbiy terminologiya tizimi turli klinik va nazariy yo‘nalishlarni qamrab olgan murakkab, ko‘p qatlamli va tizimli tuzilishga ega bo‘lib, u ilmiy bilimlarni aniq va standartlashtirilgan tarzda ifodalashda muhim vosita hisoblanadi. Ushbu tizim doirasida nevrologik terminologiya alohida o‘rin tutadi, chunki u inson organizmining eng murakkab va nozik tizimlaridan biri bo‘lgan markaziy va periferik asab tizimini ifodalashga xizmat qiladi. Asab tizimi bilan bog‘liq kasalliklar, funksional buzilishlar va fiziologik jarayonlarni to‘g‘ri tavsiflash uchun aniq va ixcham terminologiyadan foydalanish zarur.

Nevrologik terminlar klinik amaliyotda tashxis qo‘yish, kasalliklarni tasniflash, davolash strategiyasini belgilash hamda ilmiy tadqiqotlar olib borishda muhim kommunikativ vosita sifatida xizmat qiladi. Ushbu terminlar yordamida shifokorlar turli klinik holatlarni qisqa va aniq ifodalash imkoniyatiga ega bo‘ladilar. Shu sababli nevrologik terminologiyani to‘g‘ri tushunish va qo‘llash tibbiyot mutaxassislari uchun muhim kasbiy kompetensiya hisoblanadi.

Nevrologik terminlarning aksariyati tarixan lotin va yunon tillariga asoslangan bo‘lib, ular prefiks, ildiz va suffikslarning kombinatsiyasi orqali hosil qilinadi. Masalan, “neuro-” (asab), “-logia” (fan), “-itis” (yallig‘lanish), “-algia” (og‘riq) kabi elementlar terminlarning asosiy tarkibiy qismlarini tashkil etadi. Bu esa terminlarning struktur-semantik murakkabligini belgilab, ularni chuqur lingvistik tahlil qilish zaruratini yuzaga keltiradi. Terminlarning ichki tuzilishini anglash orqali ularning ma’nosini osonroq tushunish va amaliyotda to‘g‘ri qo‘llash imkoniyati yaratiladi.

Biroq nevrologik terminlarning murakkabligi, ularning ko‘p komponentli tuzilishi va ko‘pligi talabalar uchun ularni o‘zlashtirish jarayonini qiyinlashtiradi. Ko‘pincha terminlar mexanik ravishda yodlanadi, bu esa ularning mazmunini chuqur anglashga to‘sqinlik qiladi. Shu sababli struktur va semantik tahlil metodlarini qo‘llash tibbiy ta’limda muhim metodik yondashuv sifatida qaraladi.

Zamonaviy tibbiyotda nevrologik terminologiyaning standartlashuvi ham alohida ahamiyatga ega. Xalqaro tasnif tizimlari va ilmiy terminologik me’yorlar terminlarning yagona shaklda qo‘llanilishini ta’minlaydi. Bu esa turli mamlakatlar mutaxassislari o‘rtasida samarali ilmiy va klinik muloqotni ta’minlashga xizmat qiladi.

ISSN 3030-3907

Shu nuqtai nazardan, nevrologik terminlarning struktur va semantik xususiyatlarini ilmiy asosda o‘rganish dolzarb masala hisoblanadi. Mazkur tadqiqotning asosiy maqsadi — nevrologik terminlarning morfologik tuzilishi, ularning semantik mazmuni va klinik amaliyotdagi ahamiyatini tahlil qilish hamda ularni o‘qitish jarayonida samarali qo‘llash imkoniyatlarini aniqlashdan iborat.

MATERIALLAR VA METODLAR

Mazkur tadqiqot nevrologik terminologiyaning struktur va semantik xususiyatlarini aniqlashga qaratilgan bo‘lib, unda tibbiy terminologiya, nevrologiya va lingvistika sohalariga oid zamonaviy hamda klassik ilmiy adabiyotlar tizimli ravishda o‘rganildi. Tadqiqot jarayonida turli manbalar asosida nevrologik terminlarning shakllanishi, ularning morfologik tuzilishi va semantik mazmuni kompleks tarzda tahlil qilindi.

Tadqiqotning nazariy asosini tibbiy terminologiya, klinik nevrologiya va ilmiy lingvistika bo‘yicha chop etilgan darsliklar, ilmiy maqolalar, xalqaro terminologik lug‘atlar hamda elektron ilmiy ma’lumotlar bazalaridan olingan materiallar tashkil etdi. Xususan, nevrologik terminlarning tarkibiy qismlari — prefiks, ildiz va suffikslarning funksional roli hamda ularning o‘zaro kombinatsiyasi asosida hosil bo‘ladigan ma’nolar o‘rganildi.

Tadqiqotda quyidagi ilmiy metodlardan foydalanildi:

Ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish metodi – nevrologik terminologiyaga oid mavjud ilmiy manbalarni o‘rganish va umumlashtirish orqali nazariy asos yaratildi;

Morfologik tahlil metodi – terminlarning tuzilishini tashkil etuvchi prefiks, ildiz va suffikslar ajratilib, ularning grammatik va funksional xususiyatlari aniqlab berildi;

Semantik tahlil metodi – terminlarning ma’nosi, ularning klinik mazmuni hamda lingvistik xususiyatlari tahlil qilindi;

Qiyosiy metod – turli terminlar o‘rtasidagi o‘xshash va farqli jihatlar aniqlanib, ularning shakllanish tamoyillari solishtirildi;

Tavsifiy metod – tadqiqot natijalari izchil tarzda bayon qilinib, terminlarning umumiy xususiyatlari tavsiflab berildi.

Tadqiqot materiali sifatida nevrologik terminlar lug‘atlari, klinik nevrologiya darsliklari, xalqaro tibbiy terminologiya manbalari hamda ilmiy maqolalar tanlab olindi. Ushbu manbalar asosida keng tarqalgan va amaliyotda faol qo‘llaniladigan nevrologik terminlar saralab olinib, ularning struktur-semantik tahlili amalga oshirildi.

NATIJALAR

O‘tkazilgan tadqiqot natijalari nevrologik terminlarning struktur va semantik jihatdan murakkab hamda tizimli xususiyatlarga ega ekanligini ko‘rsatdi. Tahlillar

ISSN 3030-3907

asosida ushbu terminlarning shakllanishi, mazmuni va amaliy qo‘llanilishi bilan bog‘liq bir qator muhim xulosalar aniqlandi.

1. Morfologik tuzilish

Nevrologik terminlar asosan uch asosiy morfemik komponent — prefiks, ildiz va suffikslardan tashkil topadi. Ushbu elementlarning har biri terminning umumiy ma’nosini shakllantirishda muhim rol o‘ynaydi.

Masalan:

neuro- (asab tizimi bilan bog‘liq)

-itis (yallig‘lanish jarayoni)

-algia (og‘riq holati)

Shu asosda hosil bo‘lgan terminlar:

neuritis — asabning yallig‘lanishi

neuralgia — asab og‘rig‘i

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, nevrologik terminlarning aksariyati morfologik jihatdan shaffof bo‘lib, ularning tarkibiy qismlarini ajratish orqali umumiy ma’noni aniqlash mumkin. Bu esa terminlarni o‘rganish jarayonini sezilarli darajada yengillashtiradi.

2. Semantik aniqlik

Nevrologik terminlar yuqori darajadagi semantik aniqlik bilan ajralib turadi. Har bir termin muayyan klinik tushunchani ifodalab, uning ma’nosi termin tarkibidagi komponentlar orqali aniq belgilanadi.

Masalan:

encephalitis — miya yallig‘lanishi (encephalon – miya, -itis – yallig‘lanish)

polyneuropathy — ko‘p asab tolalarining zararlanishi (poly- – ko‘p, neuro – asab, -pathy – kasallik)

Bu holat terminlarning ilmiy aniqligini ta’minlab, ularni diagnostika va klinik amaliyotda samarali qo‘llash imkonini beradi.

3. Klinik yo‘naltirilganlik

Nevrologik terminlar bevosita klinik amaliyot bilan bog‘liq bo‘lib, ular kasalliklar, simptomlar va patologik jarayonlarni aniq ifodalashga xizmat qiladi.

Masalan:

neuropathy — asab tizimi kasalligi

encephalitis — miya yallig‘lanishi

myelopathy — orqa miya patologiyasi

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, ushbu terminlar shifokorlar o‘rtasidagi muloqotni soddalashtiradi va diagnostika jarayonida aniqlikni oshiradi. Terminlarning qisqa va mazmunli bo‘lishi klinik axborotni tez yetkazish imkonini beradi.

ISSN 3030-3907

4. Xalqaro standartlashuv

Nevrologik terminlarning muhim xususiyatlaridan biri ularning xalqaro miqyosda standartlashganligidir. Lotin va yunon tillariga asoslangan terminlar turli mamlakatlarda bir xil ma’noda qo‘llaniladi.

Bu holat quyidagi afzalliklarni ta’minlaydi:

xalqaro ilmiy muloqotni yengillashtiradi;

diagnostika va davolash jarayonida tushunmovchiliklarning oldini oladi;

tibbiy hujjatlarning yagona standart asosida yuritilishiga xizmat qiladi.

Shuningdek, xalqaro tasnif tizimlari (masalan, ICD) nevrologik terminlarning yagona shaklda qo‘llanilishini ta’minlaydi.

5. Terminlarning tizimliligi va o‘zaro bog‘liqligi

Tahlillar shuni ko‘rsatdiki, nevrologik terminlar alohida-alohida emas, balki o‘zaro bog‘langan tizimni tashkil etadi. Bir xil ildizga ega terminlar turli suffikslar orqali turli ma’nolarni ifodalaydi:

neuron — asab hujayrasi

neurology — asab tizimi haqidagi fan

neuropathy — asab kasalligi

Bu tizimlilik terminologiyani mantiqiy va izchil qiladi hamda uni o‘rganishni osonlashtiradi.

6. O‘quv jarayonidagi ahamiyati

Natijalar shuni ko‘rsatdiki, nevrologik terminlarning struktur-semantik tahlili ularni o‘rganishda samarali metod hisoblanadi. Terminlarni tarkibiy qismlarga ajratib o‘rganish:

ularni tezroq o‘zlashtirishga yordam beradi;

xotirada uzoq muddat saqlanishini ta’minlaydi;

klinik fikrlashni rivojlantiradi.

Umuman olganda, tadqiqot natijalari nevrologik terminlarning yuqori darajada tizimlashgan, semantik jihatdan aniq va klinik jihatdan muhim ekanligini tasdiqladi.

MUHOKAMA.

Nevrologik terminlarning struktur-semantik tahlili tibbiy terminologiya tizimining murakkab, ko‘p bosqichli va yuqori darajada tizimlashgan ekanligini yaqqol namoyon etadi. Ushbu terminlar asosan lotin va yunon tiliga mansub lingvistik elementlardan tashkil topgan bo‘lib, ularning o‘zaro kombinatsiyasi orqali aniq, ixcham va ilmiy jihatdan asoslangan tushunchalar ifodalanadi. Bu esa nevrologik terminologiyaning nafaqat aniqligini, balki uning xalqaro miqyosda universalligini ham ta’minlaydi.

ISSN 3030-3907

Nevrologik terminlarning muhim xususiyatlaridan biri — ularning morfologik shaffofligi hisoblanadi. Termin tarkibidagi prefiks, ildiz va suffikslarni tahlil qilish orqali uning semantik mazmunini aniqlash mumkinligi terminologiyani o‘rganishda muhim metodik ustunlik beradi. Masalan, “neuropathy” termini “neuro” (asab) va “pathy” (kasallik) komponentlaridan iborat bo‘lib, asab tizimi bilan bog‘liq kasallikni bildiradi. Xuddi shuningdek, “encephalopathy” (encephalon — miya, -pathy — kasallik) yoki “polyneuropathy” (poly- — ko‘p, neuro — asab, -pathy — kasallik) kabi terminlar ham o‘z tuzilishi orqali ma’nosini ochib beradi. Bu holat talabalar va mutaxassislar uchun terminlarni mantiqiy asosda tushunish imkonini yaratadi.

Shu bilan birga, nevrologik terminlar yuqori darajada semantik aniqlik bilan ajralib turadi. Har bir termin muayyan klinik holatni, patologik jarayonni yoki anatomik tuzilmani aniq ifodalaydi. Bu esa diagnostika jarayonida xatoliklarni kamaytirish va klinik qaror qabul qilishda aniqlikni oshirishga xizmat qiladi. Terminlarning semantik aniqligi ayniqsa nevrologiya sohasida muhim, chunki asab tizimi kasalliklari ko‘pincha murakkab va ko‘p omilli bo‘ladi.

Biroq nevrologik terminlarning murakkabligi ularni o‘rganishda muayyan qiyinchiliklarni ham yuzaga keltiradi. Ko‘p komponentli va uzun terminlar, ayniqsa yangi boshlovchi talabalar uchun qiyin bo‘lishi mumkin. Ba’zan bir termin tarkibida bir nechta prefiks va suffikslarning mavjudligi uning ma’nosini darhol anglashni qiyinlashtiradi. Shu sababli terminlarni o‘rganishda ularni tarkibiy qismlarga ajratib tahlil qilish, ya’ni struktur va semantik yondashuvdan foydalanish muhim metodik vosita hisoblanadi.

Nevrologik terminologiyaning yana bir muhim jihati — uning tizimliligi va izchilligidir. Bir xil ildiz asosida turli suffikslar yordamida hosil qilingan terminlar o‘zaro bog‘liq tushunchalarni ifodalaydi. Masalan, “neuron”, “neurology”, “neuropathy”, “neuritis” kabi terminlar yagona semantik maydonga tegishli bo‘lib, bu terminologik tizimning ichki mantiqiy bog‘liqligini ta’minlaydi. Ushbu tizimlilik terminologiyani o‘rganishda muhim ahamiyat kasb etadi, chunki u bilimlarni tizimli ravishda shakllantirishga yordam beradi.

Zamonaviy tibbiyotda nevrologik terminlarning standartlashuvi alohida ahamiyatga ega. Xalqaro tasnif tizimlari, jumladan ICD (International Classification of Diseases), terminlarning yagona shaklda qo‘llanilishini ta’minlaydi. Bu esa turli mamlakatlar mutaxassislari o‘rtasida samarali ilmiy va klinik muloqotni ta’minlashga xizmat qiladi. Standartlashtirilgan terminologiya tibbiy hujjatlarni yuritishda, ilmiy maqolalar yozishda va klinik ma’lumotlarni almashishda muhim rol o‘ynaydi.

ISSN 3030-3907

Bundan tashqari, nevrologik terminologiyaning rivojlanishi zamonaviy ilm-fan taraqqiyoti bilan chambarchas bog‘liq. Yangi diagnostik usullar, neyrotexnologiyalar va ilmiy kashfiyotlar natijasida yangi terminlar paydo bo‘lmoqda yoki mavjud terminlarning ma’nosi kengaymoqda. Bu esa terminologiyaning dinamik tizim ekanligini ko‘rsatadi.

Pedagogik nuqtai nazardan qaraganda, nevrologik terminlarning struktur-semantik tahlili tibbiy ta’limda muhim didaktik vosita hisoblanadi. Ushbu yondashuv orqali talabalar terminlarni mexanik yodlashdan ko‘ra ularni anglab o‘zlashtirishga o‘tadilar. Bu esa ularning klinik fikrlashini rivojlantiradi, bilimlarni uzoq muddat saqlashga yordam beradi va amaliyotda terminlardan to‘g‘ri foydalanish ko‘nikmasini shakllantiradi.

Umuman olganda, nevrologik terminlarning struktur-semantik xususiyatlari ularning ilmiy aniqligi, mantiqiy izchilligi va amaliy ahamiyatini belgilaydi. Ushbu terminologiyani chuqur o‘rganish nafaqat lingvistik, balki klinik jihatdan ham muhim bo‘lib, u tibbiyot mutaxassislarining kasbiy kompetensiyasini oshirishga xizmat qiladi.

XULOSA.

Nevrologik terminlarning struktur-semantik xususiyatlari ularning ilmiy va amaliy ahamiyatini belgilovchi asosiy omillardan biri hisoblanadi. Ushbu terminlar asosan lotin va yunon tillariga mansub lingvistik elementlar — prefiks, ildiz va suffikslar asosida shakllanib, ularning o‘zaro uyg‘unligi orqali aniq va tizimli ilmiy tushunchalar ifodalanadi. Terminlarning tuzilishi va ma’nosi o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlik esa ularni nafaqat lingvistik, balki klinik jihatdan ham muhim vositaga aylantiradi.

Tadqiqot natijalari shuni ko‘rsatdiki, nevrologik terminlarning struktur va semantik tahlili ularni chuqur anglash, to‘g‘ri talqin qilish va amaliyotda samarali qo‘llash imkonini beradi. Ayniqsa, terminlarning morfologik tarkibini tahlil qilish orqali ularning mazmunini tez va aniq tushunish mumkinligi tibbiy ta’lim jarayonida muhim metodik yondashuv sifatida namoyon bo‘ladi. Bu esa talabalar bilimini mustahkamlash, ularning klinik tafakkurini rivojlantirish va kasbiy kompetensiyasini oshirishga xizmat qiladi.

Shu bilan birga, nevrologik terminlarning standartlashtirilgan holda qo‘llanilishi tibbiy muloqotning aniqligi va samaradorligini ta’minlaydi. Xalqaro terminologik tizimlar doirasida ushbu terminlarning yagona ma’noda ishlatilishi diagnostika jarayonida xatoliklarning oldini olish, ilmiy axborot almashinuvi va klinik hujjatlarning to‘g‘ri yuritilishini ta’minlashda muhim ahamiyat kasb etadi.

Umuman olganda, nevrologik terminologiyaning struktur-semantik tahlili tibbiyot fanining nazariy va amaliy jihatlarini o‘zaro bog‘lovchi muhim vosita

ISSN 3030-3907

sifatida namoyon bo‘ladi. Shu sababli mazkur yondashuvni tibbiy ta’lim jarayoniga keng joriy etish, terminologiyani o‘qitishda lingvistik tahlil metodlaridan foydalanish hamda talabalar bilimini tizimli ravishda shakllantirish maqsadga muvofiq hisoblanadi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR

1.Qodirov A.S. Tibbiy terminologiya asoslari. – Toshkent: Fan, 2020. – 256 b.

2.Karimov M.T. Lotin tili va tibbiy terminologiya. – Toshkent: O‘qituvchi, 2019. – 312 b.

3.Adams R.D., Victor M. Principles of Neurology. – 11th ed. – New York: McGraw-Hill, 2019. – 1664 p.

4.Campbell W.W. DeJong’s The Neurologic Examination. – 8th ed. – Philadelphia: Wolters Kluwer, 2020. – 800 p.

5.Dorland W.A.N. Dorland’s Illustrated Medical Dictionary. – 33rd ed. – Philadelphia: Elsevier, 2022. – 2144 p.

6.Oxford University Press. Oxford Concise Medical Dictionary. – 10th ed. – Oxford: OUP, 2023. – 848 p.

7.Crystal D. A Dictionary of Linguistics and Phonetics. – 6th ed. – Oxford: Blackwell, 2018. – 560 p.

ISSN 3030-3907